

УДК 684.4 Студ. А.М. Бенько; асист. Ю.П. Кантаровський – НЛТУ України

КОНСТРУКТИВНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ КОНФЕСІОНАЛУ XVIII СТ.

Досліджено конструкцію та функціональні якості конфесіоналу, визначено приблизну дату його виготовлення. Аналіз виробу дає матеріал для творчого переосмислення при створенні сучасних проектів меблевого обладнання для культових споруд.

Stud. A.M. Bencko; assist. U.P. Kantarovskyy – NUFWT of Ukraine

Structural-functional analysis of the confessional XVIII cent.

Construction and functional qualities of confessional is explored, the approximate date of his making is definite. The analysis of good gives material for creative comprehension at creation of modern projects of furniture equipment for cult building.

Починаючи з 90-х років в Україні почало відроджуватися релігійне життя. Ознакою цього процесу є будівництво великої кількості нових храмів, для яких потрібні специфічні меблі: крилоси, престולי, конфесіонали. Але, проектуючи щось нове, дизайнер має проаналізувати те, що було створено раніше, щоб визначити позитивні і негативні сторони вже існуючих зразків.

Досліджуваний конфесіонал (рис. 1) зараз знаходиться в храмі св. верх. ап. Петра і Павла (Львів-Рясне). Відомо, що раніше він знаходився у Домініканському костьолі, а на початку 90-х рр. коли церква в Рясне перейшла від православної до греко-католицької громади, був переданий сюди.

Конфесіонал (сповідальниця) призначений для здійснення св. тайни Покаяння (Сповіді). Сповідь виглядає так: сповідник сидить у конфесіоналі, а каятник стоїть на колінах на приступці і визнає гріхи. Згідно з церковними правилами сповідь має бути таємною, тобто, те, що говориться під час сповіді можуть знати лише сповідник і той, що сповідається.

Виріб по вертикалі можна поділити на 4 яруси: цоколь, основна частина, де відбувається сповідь, карнизна частина та постамент з погруддям. Цоколь складної криволінійно-ламаної форми, яка асоціативно пов'язується з фасадом Домініканського костьолу. На цоколі базується основна частина, прикрашена волютами (рис. 1, б), яка поступово звужується доверху і закінчується волютами, на які опирається наступний ярус. Він виконаний у вигляді дашка, обмеженого зверху і знизу карнизами. Середня частина дашка активно вигнута вперед. По нижньому краю дашок прикрашений зубцями складної форми. На верхній площині закріплений постамент, який в плані повторює форму площини, на якій стоїть, але менший за розмірами. Він звужується доверху. Його верхня частина прикрашена химерними асиметричними завитками, які огорожують плоску заглибину півкруглої форми. У цій заглибині фіксується погруддя св. Домініка, яке має знизу спеціальний виступ такої ж форми. Погруддя приблизно відповідає реальним розмірам частин тіла звичайної людини. Скульптурний портрет зображає св. Домініка в монашому одязі, оскільки він, як відомо, є засновником ордену Отців Домініканців, яким і належав Домініканський костьол.

*Рис. 1. Конфесіонал
(загальний вигляд)*

*Рис. 1,а. Фрагмент
дверцят*

*Рис. 1,б. Волюта і
акантовий листок*

По горизонталі конфесіонал виразно членується на 3 частини. Середня частина, в якій знаходиться місце для сповідника відділена двома стінками складної форми, прикрашеними волютами. В стінках зроблені віконечка, через які відбувається розмова між сповідником і каянником. Місце сповідника закривається невисокими вигнутими дверцятами тахляної конструкції. Дверцята завершуються двома волютами, стилізованими акантовим листком та квіткою (рис. 1 а). По обидва боки від місця сповідника розміщені місця для каянників.

Рис. 2. Постамент під погруддям

*Рис. 3. Тильна сторона погруддя
(посередині напис – "1920 rok")*

Стиль конфесіоналу можна віднести до пізньобарокового на підставі стилістичного аналізу скульптурних прикрас та історичних фактів. Пишні акантові листки, стилізовані квіти, волюти, прикрашені бусами, та й сама форма виробу – барокові атрибути. Крім того, приблизний час виготовлення конфесіоналу можна визначити, простежуючи історію будівництва костьолу.

В основному, костюл був закінчений в 1764 р., але будівельні роботи продовжувались, бо в 1766 і 1778 роках були пожежі, під час яких загинуло оздоблення [1, с. 80-81]. Отже, можна припустити, що конфесіонал був створений не раніше 1778 р. На задній частині погруддя вирізано напис польською мовою "1920 rok", але порівнюючи стиль погруддя і самого конфесіоналу кидається у вічі деяка розбіжність між ними.

Погруддя виконано скромніше, ніж сам конфесіонал, крім того весь виріб строго симетричний, а на погрудді завитки виразно асиметричні, неспокійні з використанням рокайлевих мотивів (рис. 2), що дає підстави для думки, про можливу втрату або заміну оригінального погруддя внаслідок якихось обставин і зроблена копія, датована 1920-м р. (рис. 3).

Функціональний аналіз

З обох боків місце сповідника відгороджене стінками складної криволінійної форми. До стінок симетрично закріплені "крила", які загинаються наперед. Таким чином тильна площа виробу набирає певної кривизни, що, можливо, зумовлено розміщенням конфесіоналу у вигині стіни. Цоколь виконує функцію сходинки-приступки. З обох боків для каянників зроблена ще одна сходинка, на яку вклякають колінами. Симетрична будова конфесіоналу зумовлена не тільки з погляду композиції, а й для зручності. За наявності місць для каянників з обох боків сповідник міг міняти положення, вислуховуючи сповіді через ліве або праве віконце. Для сидіння священника всередині між стінками закріплена дошка-лавка. Для зручності сидіння дошка має певний профіль (аналогічний до лінії формування сидіння за Шнайдером). Також на стінках передбачені локітники, щоправда автентичні не збереглися. Ті локітники, які є зараз, менші від справжніх і закріплені по-іншому, вочевидь дороблені пізніше замість втрачених оригінальних. Місце сповідника закривається невисокими вигнутими дверцятами тахляної конструкції. Дверцята завершуються двома волютами, стилізованими акантовим листком та квіткою. Зсередини дверцята обладнані похилою опорою для ніг та полчкою для рук (рис. 4). Крайка полочки з тонкої планки на 2-3 мм виступає над поверхнею для запобігання падінню дрібних предметів.

Це функціонально виправдано, враховуючи, що полчка має досить значний нахил. Полчка і підніжка не виступають за межі кривизни дверцят. Дверцята закріплені на звичайних карткових завісах та обладнані засувом. По обидва боки від місця сповідника розміщені місця для каянників. Вони обладнані кутовою полицею – опорою для рук, та сходинкою, на яку вклякають колінами. Сповідь відбувається через віконце (рис. 5) перегороджене дерев'яною решіткою з тоненьких брусочків, з яких знята фаска, що надає їм ромбічного перетину. Над місцем сповідника височіє пишний криволінійний карниз, який опирається на волюти, що піднімаються знизу. Під карнизом над місцем сповідника був закріплений електричний світильник, який, на жаль, не зберігся. Про це свідчить круглий необхідно від основи світильника, з отвори від шурупів, якими він був прикріплений і отвір для проходження електропроводу. На задній поверхні конфесіоналу також залишилися сліди від електропроводу і збереглися металеві пластинки-тримачі, якими він був зафіксований.

Рис. 4. Внутрішня сторона дверей

Рис. 5. Фрагмент бокової стінки (посередині – віконце для сповіді)

Конструкція та особливості виготовлення

Всі основні конструктивні частини та фасадні поверхні виготовлені з масиву дуба, лише деякі деталі, які не проглядаються при звичайному огляді, виконані з масиву хвойних порід.

Виріб опирається на цоколь складної криволінійно-ламаної форми, що набраний з ділянок невеликої ширини, яким надана кривизна певного радіуса. Внизу, де цоколь безпосередньо опирається на підлогу, він додатково зміцнений гнутою планкою, закріпленою на клею та шпильках. Цоколь, який перекритий дошками, з'єднаними на вставну рейку, по зовнішньому краю обрамлений заокругленою обкладкою. Під дошками цоколя ззаду наперед проходять два ребра жорсткості, які розміщені якраз там, де зверху на цоколь опираються стінки, що огорожують місце сповідника. Ці стінки зібрані з цоколем нерозбірною, а "крила" закріплені до стінок і поверхні цоколя на шурупах. Поличка для каянника виготовлена з двох частин, з'єднаних на вставну рейку. Одна частина закріплена до стінки за допомогою шипа "ластівчин хвіст", а друга – шурупами ззаду через дощину "крила" в крайку поличці. Заповнення крил набране з масивних ділянок, склеєних на гладку фугу та закріплених до основи на шпильках і клею. При уважному огляді тильної поверхні "крил" видно, що зашивка поміж ребрами проклеєна домотканим полотном, можливо для захисту від шкідників або як засіб запобігання деформації, розтріскуванню. Але, що цікаво, нижня частина не проклеєна і нема жодних слідів клею чи полотна.

Місце сповідника ззаду закрито щитом з масивних ділянок, склеєних на гладку фугу (рис. 6). Для запобігання коробленню щит зміцнений шпонками, закріпленими поперек волокон на шип "ластівчин хвіст". Між ними –

стінка, грубо простругана, щоб імітувати форму поверхні тахлі. У бокових стінках щит закріплений в паз.

Для сидіння сповідника передбачена лавка, яка зафіксована до бокових стінок на шип "ластівчин хвіст" і додатково прикріплена шурупами через задню стінку. Сидіння – жорстке, але ергономічної форми, ширина та глибина достатня для зручного розміщення людини.

*Рис. 6. Загальний вигляд конфесіоналу
(тильна сторона)*

Рис. 7. Погруддя св. Домініка

На стінках передбачені локітники, які кріпляться аналогічно – до бокової стінки на шип "ластівчин хвіст", та до задньої стінки – шурупами. Як було сказано вище, оригінальні локітники були втрачені. Напевне, це можна пояснити способом кріплення: шип "ластівчин хвіст" був нарізаний вздовж деталі, паралельно напрямку волокон, що і ослабило деталь якраз в тому місці, де виникає зусилля сколювання. Якщо в тому місці, де локітник був закріплений до задньої стінки його підтримували шурупи, то передній його кінець був консольний. Тому, коли сповідник опирався на нього ліктем, передаючи частину маси тіла на локітник, він з часом, просто сколовся в ослабленому місці. Для запобігання цьому потрібно було передбачити спереду під локітником бобишку-опору.

Погруддя (рис. 7) вирізьблене з клеєного бруса. Цікава особливість склеювання бруса – середня частина голови склеєна з широких, плоских брусків по товщині, а потім для отримання потрібної ширини з обох боків доклеєні ще два бруси. Крім клею, частини погруддя з'єднані на шпильках для забезпечення додаткової міцності, але є ймовірність, що шпильки були забиті пізніше, коли в клейових з'єднаннях почали з'являтися щілини.

Висновок. З усього сказаного вище можна зробити висновок, що конфесіонал виготовляли майстри високого фахового рівня, які досконало володіли своїм ремеслом. Вони любили свою роботу, бо тільки займаючись улюб-

леною справою можна створити такі високохудожні речі. Заслугує уваги надзвичайна акуратність і точність виготовлення різьблених елементів, підгонки з'єднань. Виріб виготовляли люди, які добре знали властивості деревини, можливості нарощування товщини бруса для виконання масивного різьбленого декору. Не вдалося з'ясувати деяких секретів тих майстрів, зокрема мету проклеювання окремих ділянок тильної поверхні полотном. Цікавий спосіб виготовлення криволінійного цоколя та зміцнення його для запобігання сколюванню.

Через два століття конфесіонал майже повністю зберіг свій вигляд та функціонально-експлуатаційні якості. Проектування подібних виробів актуальне і в наш час. Дана робота може бути початком подальших наукових досліджень в цьому напрямку, а конструктивно-функціональний аналіз виробу дасть змогу сучасному дизайнеру, акумулювавши всі позитивні знахідки і враховуючи допущені прорахунки, створювати нові проекти меблевого обладнання для облаштування сучасних церков.

Література

1. Овсійчук В. Архітектурні пам'ятки Львова. – Львів: Каменяр, 1969. – 170 с.

УДК 674.053:621.935.002.54

Аспірт. П.С. Бондар¹ – НЛТУ України

ДОСЛІДЖЕННЯ ПАРАМЕТРІВ ПИТОМОЇ РОБОТИ РІЗАННЯ ПІД ЧАС РОЗПИЛЮВАННЯ КОЛОД НА ГОРИЗОНТАЛЬНИХ СТРІЧКОПИЛКОВИХ ВЕРСТАТАХ

Отримано залежність питомої роботи різання під час розпилювання колод на горизонтальних стрічкопилкових верстатах, а також проведено порівняльний аналіз з аналогічними даними для поздовжнього різання на столярних стрічкопилкових верстатах.

Doctorate P.S. Bondar – NUFWT of Ukraine

Research of parameters of specific work of cutting during sawing up of logs on horizontal band saw machine tools

Dependence of specific work of cutting is received during cutting logs on horizontal bandsaw machine tools, and also the comparative analysis with the similar data for longitudinal cutting on joiner's bandsaw machine.

Останнім часом використання горизонтальних стрічкопилкових верстатів для первинної переробки деревини набуло досить вагомого значення. Причиною цього є мала товщина пропилу близько 2 мм, невелика енергоємність, можливість індивідуального розкрою деревини, простий монтаж, що забезпечує мобільність, а недоліком є мала продуктивність.

Для проектування і експлуатації горизонтальних стрічкопилкових верстатів необхідно розраховувати потужність на різання, а це не можна зробити без значення питомої роботи різання. У літературі [1, 2] є залежність питомої ро-

¹ Наук. керівник: доц. А.С. Григор'єв, канд. техн. наук – НЛТУ України